

سه گانه منظر آیینی

منظر آیینی ترکیبی از مکان، رویداد و نمایش است که وجه نمایش در آن قوی‌تر از انواع دیگر منظر است. در منظر آیینی «تماشا» و «مشارکت» رکن است. بازیگران منظر آیینی انسان‌های عادی هستند، تماشاگرانی که در فهم نمایش مشارکت می‌کنند نیز از همان جنس هستند. منظر آیینی آنچنان که در مورد اسطوره نیز صادق است، راوی تاریخ نیست؛ بلکه از تمایلات، نگرانی‌ها و جهان‌بینی‌های گذشته حکایت می‌کند. لذا داوری آن به‌عنوان امر واقع و روایتی از تاریخ، به نتایج ضدفرهنگی خواهد انجامید.

مراسم قالیشویان مشهد اردهال، منظر آیینی است که نکته جالب آن ترکیب اسطوره‌های دو فرهنگ قبل و بعد از اسلام ایران در یک مراسم است. زمان رویداد، دومین جمعه ماه مهر، برگرفته از تاریخ ایام سعد ایران باستان، و ماجرای آن خونخواهی امامزاده است. نمادهای مراسم آن قدر متنوع و ترکیبی است که رمزگشایی آن‌ها می‌تواند دریچه‌های زیادی به شناخت فرهنگ ایران باز کند. اگرچه مراسم قالیشویان منظر تدریجاً شکل گرفته و دارای تطورات بسیار تاریخی است، اما اخیراً اقداماتی با هدف خوانش ایدئولوژیک از مراسم مطرح شده که ممکن است بعد تاریخی و اسطوره‌ای آن را در مخاطره قرار دهد. باید دانست منظر آیینی الزاماً با خوانش عقلانی و فایده‌گرایی مستقیم قابل ارزیابی نیست؛ بلکه درست‌تر آن است که به‌عنوان نمادی از فرهنگ گذشته در ارتباط با مکان مورد توجه قرار گیرد. تلفیق نمایش چوب‌دستان مراسم با هیجان نوحه‌خوانی و مشارکت همزمان بازیگران و تماشاچیان در مراسم، حس خاصی از یک حادثه مهم در گذشته سرزمین ایجاد می‌کند که ارتباط آن با خونخواهی امامزاده به مراسم سمت‌وسوی عدالت‌خواهی نیز می‌بخشد. سه‌گانه منظر آیینی قالیشویان را باید حفظ کرد.

سیدامیر منصوری
amansoor@ut.ac.ir

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the authors with publication rights granted to Manzar journal. This is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

نحوه ارجاع به این مقاله

منصوری، سیدامیر. (۱۴۰۰). سه‌گانه منظر آیینی. منظر، ۱۳(۵۶)، ۳.

DOI: 10.22034/MANZAR.2021.132305
URL: http://www.manzar-sj.com/article_136593.html

